

Tim Ammitzbøll Gudkov:

Hvisk hadet bort – ASMR som retorisk strategi på YouTube

RESUMÉ

Denne artikel opfordrer til teoretisk opmærksomhed på responsstrategier i mødet med hadefulde ytringer, hvor digitale netværksmedier udgør et oplagt udgangspunkt, på grund af de audiovisuelle muligheder som platformene tilbyder. Gennem en analyse af to YouTube-videoer, offentliggjort af internetberømtighederne og de såkaldte skønhedsguruer Jackie Aina og Jeffree Star, centrerer artiklen sig om deres retoriske responsstrategier i mødet med hadkommentarer, der blandt andet omfatter brugen af humor såvel som fænomenet kendt som ASMR. Artiklen peger slutteligt på, at der er tale om en responsstrategi med en iboende dobbeltfunktion, der både tillader afstandstagen og faciliterer et styrket online-fællesskab.

ABSTRACT

This article calls for theoretical attention to response strategies when facing hate speech, where digital network media pose an obvious starting point due to the audiovisual affordances offered by the platforms. Through the study of two YouTube videos, published by the internet celebrities and so-called beauty gurus Jackie Aina and Jeffree Star, the article centers around the rhetorical response strategies in dealing with hate comments, including the use of humor as well as the phenomenon known as ASMR. Conclusively, the article calls attention to this response strategy having an inherently dual function, allowing both dissociation as well as facilitating a fortified online community.

EMNEORD

hadtale, persona, ASMR, YouTube, humor

KEYWORDS

hate speech, persona, ASMR, YouTube, humor

Had på nettet

I de senere år har vi været vidner til en stadig større opmærksomhed på hadefulde ytringer og den generelt 'hårde tone' i offentligheden, hvor særligt politikere, debattører og andre offentlige personer har været genstand for ytringerne, der blandt andet kommer til udtryk i e-mails og i de sociale medier. Institut for Menneskerettigheder betegner hadefulde ytringer som ytringer, der er rettet mod et individ på grund af et bestemt tilhørsforhold til en gruppe, ligesom de kan være "fornærmende, intimiderende og chikanerende og/eller opfordre til vold, had og diskrimination" (Zuleta et al. 2017, 20). I den teoretiske behandling af emnet er der flere eksempler på, at opmærksomheden overvejende retter sig mod selve ytringerne, afsenderne og konsekvenserne (Butler 1997; Cloud 2009; Kopytowska 2017), snarere end selve responsen på de hadefulde ytringer.

Eftersom en betydelig del af fænomenet i dag finder sted på nettet, er det nærliggende at vende blikket mod digitale arnesteder i bestræbelserne på netop at undersøge tilfælde af respons i mødet med hadefulde ytringer. Et af disse medier er den velkendte, Google-ejede platform YouTube, der tillader brugeren at tilgå forskelligartet, audiovisuelt materiale og selv fungere som producent. Blandt det brede udvalg af kanaler, man har mulighed for at abonnere på, findes en række livsstilskanaler, der dækker et større katalog af kategorier inden for eksempelvis musik, gastronomi og sport. En af kategorierne er de såkaldte *beauty channels*, der centrerer sig om kosmetik og generel makeup-artisteri, hvor kanalens indehaver eksempelvis demonstrerer særlige *looks* i trin-for-trin-processer kendt som *tutorials*. Derudover vil kanalindehaveren oftest teste og anmelde diverse produkter og mærker som en form for kosmetik-reporter. To af den type youtubere, der også omtales som *beauty gurus*, er amerikanerne Jeffree Star og Jackie Aina, der begge har været aktive i en årrække, og som tilsammen har op imod 20 millioner abonnenter. Som følge af deres relativt høje popularitet og generelle eksponering får de ofte henvendelser og kommentarer fra deres publikummer, både positive og støttende, såvel som kritiske eller direkte hadske.

Denne bagside af berømmelsen valgte Jackie Aina at dele med offentligheden i foråret 2018, og kort efter fulgte Jeffree Star trop. I hver deres video deler de nogle af de kommentarer, som de selv betegner som "hate comments", ved at læse dem højt og respondere. Det besynderlige er imidlertid den form, som youtuberne vælger at præsentere dem i. I stedet for at læse dem højt på almindelig vis har de valgt at dele dem i en form kendt som ASMR (*autonomous sensory meridian response*) – et populært fænomen i den digitale sfære, hvor der i korte træk er fokus på en sensorisk effekt, der er auditivt eller audiovisuelt forankret, og som i nærværende tilfælde opnås ved, at aktørerne hvisker i stedet for at tale.

I denne artikel henleder jeg således den teoretiske opmærksomhed på responsen og de medfølgende strategier i mødet med hadefulde ytringer på digitale netværksmedier som YouTube. Dette gøres med udgangspunkt i en retorisk analyse af, hvordan Jackie Aina og Jeffree Star på kuriøs vis benytter sig af ASMR som retorisk og strategisk greb i deres respons på hadefulde ytringer. Materialet er således udvalgt med en personlig såvel som faglig interesse i netop disse aktører – og i den atypiske måde, de har valgt at benytte ASMR-formen i forhold til både emne og kontekst. I min analytiske behandling af artefakterne foretager jeg en nærlæsning (Villadsen 2002), hvor jeg forholder mig tekstnært til hadkommentarerne, aktørernes respons og mediet, samtidig med at jeg også inddrager artefakternes audiovisuelle elementer.

Hviskende gurer

Jackie Aina (født 1987) er en makeupartist, der siden 2009 har haft sin egen YouTube-kanal, med over tre millioner abonnenter i skrivende stund. Oprindeligt er hun militært uddannet, men var i en årrække ansat som butiksassistent, indtil hun valgte at producere indhold på YouTube på fuld tid (Lawrence 2018). Ainas indhold på platformen er overvejende kosmetikrelateret, med demonstrationer af forskellige *looks* gennem *tutorials* samt anmeldelser af produkter og mærker fra forskellige kosmetikvirksomheder. Hendes popularitet har resulteret i en lang række PR-samarbejder og sponserater fra flere større kosmetikvirksomheder. Derudover er hun kendt for åbent at kritisere en lang række kosmetikfirmaer og butikskæder for at negligere sorte og andre ikke-hvide i deres reklamekampagner og produktudvalg, der

efter Ainas mening sjældent demonstrerer en tilstrækkelig grad af repræsentation og diversitet. Hendes mangeårige kritik fik blandt andet den amerikanske kosmetikvirksomhed Too Faced til at indgå et samarbejde med Aina i 2018 om at udvide udvalget af nuancer i deres foundation-kategori.

Jeffree Star (født 1985) er tidligere musiker og begyndte sin onlinekarriere på det sociale medie Myspace, som han brugte som platform til at promovere sin musik og merchandise. I 2013 startede han sin YouTube-kanal, som i skrivende stund har over 17 millioner abonnenter, og samme år grundlagde han sin egen kosmetikvirksomhed (Jung 2017). Fra begyndelsen har Star tiltrukket sig opmærksomhed; dels i kraft af sit androgyne udseende, og fordi det meste af hans krop er dækket af tatoveringer; dels på grund af sit videoinhold, der, udover *tutorials* og anmeldelser af produkter, tidligere har inkluderet opsigtsvækkende indslag såsom potrygning, produkt demonstrationer på ukonventionelle steder, ødelæggelse af konkurrenters makeup-produkter ved hjælp af en forhammer og flammekaster samt en række såkaldte *give aways*, hvor udvalgte abonnenter får tilsendt produktgaver for mange tusind dollars. Endelig er han kendt for sine mange konflikter med forskellige offentlige personer, herunder tv-personligheder og andre *beauty guruer* som Jackie Aina.

17. april 2018 offentliggjorde Aina sin ASMR-video, hvor hun deler en række af de kommentarer, hun har fået tilsendt. Kort tid efter, 2. maj 2018, offentliggjorde Star sin ASMR-video efter samme forskrift. Videoerne, der hver har en varighed af knap 20 minutter, har tilsammen over 15 millioner visninger i skrivende stund.

ASMR-formen, som både Aina og Star gør brug af i deres videoer, bliver af Emma Barratt (et al. 2017) karakteriseret på følgende måde:

The autonomous sensory meridian response (ASMR) is a sensory phenomenon typically characterized by electrostatic-like tingling across the scalp, following the line of the spine downwards, extending to the arms and further depending on the intensity of the response [...]. These tingling sensations can be elicited in response to a number of auditory and visual triggers. Often accompanied by a feeling of relaxation, many individuals who experience ASMR actively engage in the sensation in order to relieve negative mood, and to induce sleep. (Barratt et al. 2017, 1)

Der er altså tale om en særlig kropslig og sanselig fornemmelse, der medfører en afstressende tilstand, og som kan udløses af forskellige auditive såvel som visuelle faktorer. Selvom fænomenet videnskabeligt set er relativt nyt, er interessen stigende, ligesom det har været kendt og dyrket i audiovisuelle medier som YouTube det sidste årti (Klausen og Have 2019, 39), hvor det nyder stor popularitet. Her har visse youtubere netop dét som deres primære ekspertise og indholdsmæssige fokus, der særligt inkluderer “interpersonal triggers such as whispering and personal attention [...], alongside more abstract, non-person-centric triggers such as crisp sounds, and focused tasks” (Barratt et al. 2017, 1-2).

For bedre at forstå den kontekst, som denne artikels aktører agerer og benytter ASMR-formen i, vil jeg i det følgende afsnit tilbyde en dybere forståelse af YouTube som socialt netværksmedie.

YouTube – fællesskab og troldspejl

Ligesom andre sociale netværksmedier, tillader YouTube i forskellige grader brugeren at indgå som en del af et socialt fællesskab. Derudover tillader mediet forskellige former for interaktion gennem en række digitale såvel som audiovisuelle egenskaber, som giver brugeren frihed til at være aktiv medskaber af indhold snarere end beskuer – en egenskab ved alle nyere medienetværk, der under et paraplybegreb ofte omtales som *Web 2.0* (Carter 2013, 12).

Webloggen, eller bloggen, kan betragtes som foregangsmediet til de mere audiovisuelle af slagsen. Den digitale evolution har således muliggjort videobloggen, eller vloggen, med YouTube som en af de mest populære platforme. Bryan W. Carter (2013) peger i den forbindelse på en række af de mest almindelige kategorier inden for vlogosfæren, der blandt andet inkluderer “[p]ersonal, news oriented, entertainment, topical, and technology vlogs” (Carter 2013, 34). Carters liste kan forekomme rigid, når man sammenligner med den type vlogs, som Aina og Star driver. Undersøger man deres videoruller, har de ganske vist kosmetik, personlig pleje og generel ‘skønhed’ som overordnet tema, men begge aktører offentliggør også videoer med særligt personligt indhold. For eksempel har Aina tidligere delt en video omhandlende hendes skilsmisse, og Star en video om racismeanklager. Dertil kommer et

decideret kommercielt indhold, som når Aina anbefaler produkter som led i et sponsorat, eller når Star promoverer sit eget kosmetikmærke. Kategorien "topical vlog" lader derfor til at være den mest beskrivende, da den ifølge Carter kan rumme forskellige nicheemner, selvom det kan synes mere fyldestgørende at beskrive aktørernes vlogs som en form for hybridvlog, da der er mange tematiske overlap.

Ser man nærmere på mediets retoriske dimensioner, beskriver Elisabeth Hoff-Clausen (2008) dem med udgangspunkt i den klassiske og personlige blog, hvor afsender producerer indhold på eget initiativ, ud fra egen interesse (Hoff-Clausen 2008, 139), hvilket modsvarer samme praksis, som vi ser i de aktuelle vlogs. I beskrivelsen af bloggernes karakter såvel som popularitet fremhæver Hoff-Clausen to kondenserede formål med udgangspunkt i Miller og Shepherd (2004):

De fire formål ser Miller og Shepherd gå igen i det, som bloggere selv siger om at blogge, og i de sociale handlinger, som bloggerne oplever at udøve i genren: *at udtrykke sig selv* ("self-expression") og *at opbygge fællesskaber* ("community development"). At udtrykke sig selv har typisk en funktion indadtil som bedre selvforståelse og social validering, mens det at opbygge fællesskaber retter sig udad som udvikling af relationer og social kontrol.

(ibid., 140, originale kursiveringer)

Ser man på disse formål med de aktuelle artefakter *in mente*, svarer det i høj grad til de intentioner, som Aina og Star diskursivt demonstrerer i deres videoer. At udtrykke sig selv forekommer åbenlyst i denne type vlog, hvor livsstilspræferencer, ofte af æstetisk karakter, konstant demonstreres. Eksempelvis når Star åbenlyst ryger pot i videoen, ligesom at hans konstante leg med kønsudtryk også kommer til udtryk i den aktuelle video, hvor han optræder iført makeup, pink læderskjorte, blond paryk og med kunstige, ornamenterede negle. Det fællesskabsopbyggende aspekt kommer blandt andet sprogligt til udtryk i Stars henvendelse til publikum gennem brug af personlige pronomen, eksempelvis "So take a hit and let's laugh together" (Star 2018, introtekst) og "I love you guys so much" (ibid., 16:45).

Ainas adfærd adskiller sig her fra Stars, da hun ikke på samme måde etablerer et fællesskab med sit generelle publikum, men i stedet adresserer et mere

specifikt publikum i form af sorte kvinder gennem en række ytringer som “I also think that with us black women, people expect that we can just handle anything, and that we can’t be vulnerable” (Aina 2018, introttekst); “Maybe if so many of you focused on yourself and not tearing down people who actually is doing things to uplift black people in her community” (ibid., 9:09); samt “when you’re a black woman, and you are the most vocal and the most visible, the hate comes to your own territory. Even from your own people” (ibid., 14:24). På denne måde forekommer det, at Aina konstituerer sig selv som den mest “åbenmundede og synlige” i sit *community*, og hun giver dermed indtrykket af at etablere et fællesskab, hvor hun indtager en særlig rolle.

Den identitetsskabende egenskab ved mediet fremhæver Hoff-Clausen som en “ethopoetisk” egenskab, hvor platformen fremstår som en “retorisk mulighed, der giver helt almindelige mennesker mulighed for at afsøge, dyrke og dele personlige [...] tanker, oplevelser og synspunkter”, samtidig med at “praksissen finder sted i et medieret, offentligt rum, der som troldspejl forstærker og intensiverer det billede, der fremvises af éns selv”, og “tjener til retorisk manifestering af retorens selv over for et publikum” (Hoff-Clausen 2008, 140). Denne projicering eller mediering af selvet, som Hoff-Clausen berører, er interessant i lyset af de aktuelle artefakter, aktørerne og den form, de benytter, da det giver anledning til at undersøge aktørernes ageren i lyset af identitetsskabelse og personadannelse.

Digital maskerade

Roger D. Cherry (1988) behandler selv fremstilling teoretisk ud fra begrebet *etos* over for begrebet *persona*, hvor formålet er en kritisk og redegørende udlægning af de måder, hvorpå begreberne både adskiller sig fra og nærmer sig hinanden (Cherry 1988, 252).

Hvor *etos* stammer fra Aristoteles og betegner evnen til at fremstå troværdig, stammer *persona* fra en litterær og dramaturgisk tradition som en betegnelse for ‘maske’ eller ‘rolle’ i både bogstavelig og overført betydning (ibid., 253; 256-257). Med teoretisk afsæt i begrebet den *implicitte forfatter* (Booth 1961) argumenterer Cherry for, at det kan være frugtbart at betragte begreberne i et kontinuum fra forfatter, *etos*, *implicit forfatter* til *persona*, for at skabe større

overblik over grænsefladerne mellem disse (Cherry 1988, 262-263). Ifølge Cherry fungerer den implicite forfatter her som “the guiding intelligence behind the creation of the persona”, hvor persona karakteriseres som “a stylized mask confined to the role of narrator and is intended to have an imaginative life – literally or personally of its own” (ibid., 263).

I den aktuelle kontekst er Ainas og Stars selvfremsstilling interessant, da der potentielt er fleres aspekter på spil, både verbalt, paraverbalt og visuelt. Pointen om persona som en “stiliseret maske” kan ses i lyset af identitet som performance, der behandles hos Whitney Phillips og Ryan M. Milner (2017), der udlægger det som “the process [...] of implicitly asserting who a person is or wants to be seen as being” (Phillips og Milner 2017, 58).

Et grundlæggende formål hos forfatterne er ønsket om at udfordre en formodet binær opfattelse af identitet online og offline, hvilket kondenseres til en række hovedpointer, blandt andet at legen med identiteter og generel ‘maskerade’ ikke er et spørgsmål om autenticitet, men om hvor passende masken er i en given kontekst (ibid., 66-67). Pointerne vedrører dermed et fokus på individet, der kan være nyttigt i bestræbelserne på at karakterisere de aktuelle aktørers selvfremsstilling online, da både selvfremsstilling, performance samt den visuelle dimension spiller en særlig rolle for aktørernes respons og håndtering af hadkommentarerne.

I tråd med tidligere pointer om blogmediet, og dermed vloggen, som en platform, der tillader brugeren (social) kontrol, er der altså også større frihed til at eksperimentere med identitetsdannelse som følge af mediets mange *affordances*; herunder audiovisuelle funktioner og muligheden for tværmedial kommunikation (ibid., 72), hvilket både Aina og Star gør brug af som en mulighed for at projicere en selvfremsstilling til publikum via hjemmesider og sociale medier. I denne kontekst mener jeg, at mediets mulighed for (social) kontrol kommer til udtryk, ved at aktørerne nøje kan planlægge, tilrettelægge og forberede responsen på hadkommentarerne, på en måde som ikke ville være mulig offline i samme grad. Ser man i den forbindelse nærmere på Ainas adfærd, har jeg allerede berørt hendes retoriske praksis, hvor hun diskursivt etablerer et specifikt ‘vi’, og gennem en ‘maske’ eller personakonstruktion får fremstillet sig selv som et aktivistisk talerør for andre sorte kvinder, der efter sigende negligeres i kosmetikindustrien, og som lider under en forestilling om, at de kan “håndtere alt”, og at de “ikke er sårbare” (Aina 2018, introtækst).

Derudover er det værd at bemærke, at Aina bruger et hårdere ordvalg i sin respons til de forskellige afsenderes kommentarer – en adfærd, der adskiller sig fra hendes sædvanlige praksis i de mere klassiske *beauty vlogs*, og som kommer til udtryk i øgenavne, eksempelvis; “Everybody is ugly to someone. Including you, cone head” (ibid., 2:27); fornærmelser; “She’s definitely bitter and she definitely looks like she pokes holes in condoms” (ibid., 9:09); samt hån: “What the hell are you talking about? [Aina laver vrængende parodi på kommentaren]” (ibid., 2:05).

En anderledes, næsten modsat, verbal adfærd ser man hos Star, der ellers er kendt for en grov, verbal praksis online, hvor man ofte hører ham bruge udtryk som *shit*, *fuck* og *bitch*, samt et mere kønsvulgært ordvalg som *pussy*, *cunt* og *dick* i sine videoer – også i klassiske *tutorials*-videoer. I den aktuelle video forholder Star sig snarere konstaterende, som eksempelvis i sin respons på kommentaren af brugeren UK-LINE, der skriver: “Burn in HELL you ugly piece of FUCKING shit.” Hertil responderer Star henkastet med kommentaren: “Okay. Instead I’m going to apply foundation and cover all the abuse you guys just gave me” (Star 2018, 14:20).

Den performative maske, som Phillips og Milner beskæftiger sig med, med lån fra Goffmans (1959) begreb *front*, manifesterer sig ifølge forfatterne også ud over den sproglige dimension: “front is therefore akin to a mask, one that represents the “self we would like to be” [...] This mask can consist of specific artifacts (clothes, cars, profile photos), or it can consist of semiotic and affective expressions (word choice, tone, gestures)” (Phillips og Milner 2017, 61-62).

De affektive og semiotiske udtryk, der her nævnes, kan hos Aina og særligt Star overføres til deres brug af objekter eller rekvisitter samt paraverbal adfærd i videoerne. Udover at de begge benytter sig af en tydelig mikrofon i billedrammen, der er med til at sætte scenen om deres performance, bruger de begge fødevarer i videoerne; Aina spiser stegt takeaway-kylling, mens Star nyder en cupcake. Tilstedeværelsen af mad giver for det første videoerne et præg af såkaldt *mukbang*, som Aina også nævner i den fastgjorte intro-kommentar: et udtryk for en video, hvor aktøren spiser et overdådigt måltid – oftest fastfood – mens hun taler om et givent emne. Derudover er der det lydlig aspekt af mad- og spiselyde, som brugere af ASMR-formen (også) finder tilfredsstillende i at lytte til (Barratt et al. 2017, 1-2).

Star bruger i højere grad end Aina rekvisitter, eksempelvis kosmetik i form af en ansigtsspray, som han sprayer ud foran mikrofonen, og en lipgloss, der giver lyden af et vådt 'pop', når han åbner den (Star 2018, 5:28). Andre rekvisitter inkluderer pot, en hårbørste, en inhalator samt hans kunstige negle, som frembringer en særlig lyd, når han fører dem over sine tænder – som i øvrigt er fremstillet af zirkoniumkrystal, lader han os vide: "My teeth are made from zirconium crystals – I know, 'he's so extra'. These crazy crowns, right, just listen to the sound of the nails on my teeth" (ibid., 12:24). Brugen af de forskellige rekvisitter tjener her en dobbeltfunktion: På den ene side indgår de som del af ASMR-performancen med fokus på de lyde, rekvisitterne frembringer. På den anden side er valget af netop disse specifikke rekvisitter med til at understøtte Stars persona som excentrisk og i hans egen terminologi "so extra". En anden omstændighed ved Stars performance er, hvad der kan karakteriseres som en koket tone, som ikke umiddelbart er at finde i Stars andre videoer. Til kommentaren "I'll pray for you trans faggot" svarer Star eksempelvis med et fnisende og flirtende "Thanks, baby" (ibid., 11:08). Derudover er der en tydelig, seksualiseret, paraverbal dimension til stede, der kommer til udtryk i (overdreven) sukken og stønnen – blandt andet i forbindelse med, at han spiser cupcaken og sutter fingrene rene bagefter (ibid., 7:45), og da han til slut i videoen (tunge)kysser med sin kæreste Nathan for slukket skærm, men med tændt mikrofon (ibid., 16:45). Den paraverbale adfærd er mindre udtalt hos Aina, men dog til stede, hvilket viser sig i hendes tendens til at lave vrængende parodier på afsendernes hadkommentarer, når hun læser dem højt (eksempelvis Aina 2018, 9:06).

Begge aktører tillægger sig altså, omend i variende grad, en række performative karakteristika som led i deres selvfremstilling og personadannelse – den stilliserede maske – inden for rammen af ASMR-formen, hvor også mediet spiller en rolle. For at opnå en mere nuanceret forståelse af disse retoriske greb er det derfor fordelagtigt at lade videoernes omdrejningspunkt, hadkommentarerne såvel som responsen, underkaste et kritisk blik.

Had og respons

Både Aina og Star omtaler de tilsendte kommentarer som “hate comments”, hvor Aina inkluderer 22 kommentarer, og Star inkluderer 17 kommentarer. Mange af kommentarerne har tematiske overlap: Der er eksempler på, at Aina modtager kommentarer, der både omhandler hendes race såvel som udseende, mens Star modtager kommentarer, der både omhandler udseende såvel som køn(sidentitet).

I Ainas tilfælde er det ‘race’, der tematisk dominerer, idet størstedelen af kommentarerne i højere grad anklager Aina for at trækker “racekortet” i sin hyppige kritik af kosmetikvirksomheders begrænsede udvalg af makeup-produkter, som i kommentaren: “Jackie ALWAYS has to pull out her race card and turn into a [sic] adult baby because a brand doesn’t have her shade” (Aina 2018, 2:17), snarere end at være decideret racistiske udtalelser, som for eksempel “Fuck off nigga” (ibid., 12:50).

I Stars tilfælde centrerer kommentarerne sig især om køn og seksualitet, domineret af homo- og transfobisk indhold som “faggot”, “queer” og “tranny”, ligesom andre giver indtrykket af, at afsenderen føler sig provokeret af Stars kønsflydende fremtoning, som det eksempelvis ses i kommentaren: “WHY YOU BEING A WOMEN ITS JUST NOT OKAY!!!! YOU WERE BORN A BOY/MEN SO BE IT #WOMENWANNABE” (Star 2018, 4:29; sic).

Med hadkommentarernes karakter taget i betragtning er det relevant at inddrage den retoriske situation (Bitzer 1968) for at klarlægge, hvordan de retoriske ytringer er betinget af situationelle forhold og af de konstituerende elementer *exigence* (“påtrængende problem”), *audience* som *mediators of change*, der kan oversættes til ‘det beslutningsdygtige publikum’, og endelig *constraints* (“retoriske vilkår”) (ibid., 6; Jørgensen og Villadsen 2009, 92-93).

Aina og Star befinder sig i en situation, hvor *exigence* udgøres af den udefrakommende, negative respons – hadkommentarerne, som deres person såvel som aktiviteter medfører. Kommentarerne er af forskellig karakter, men centrerer sig som nævnt i Ainas tilfælde om race, herunder at hendes kritik af kosmetikbranchens mangel på diversitet er ubegrundet, mens de i Stars tilfælde særligt er møntet på hans kønsflydende fremtoning samt seksualitet, som opfattes provokerende. Kommentarerne til Star kan således tolkes som en

negativ reaktion på det, der opfattes som sociale og kulturelle normbrud i relation til kønsudtryk og seksualitet. Fælles for den negative respons er dog, at den potentielt kan true Ainas og Stars omdømme, position såvel som selvfølelse.

Aktørernes publikum som *mediators of change* kan grundlæggende ses som det (kerne)publikum, der ser sig selv som en del af fællesskabet i henholdsvis Ainas og Stars *beauty community*, og som aktivt støtter og bifalder Aina og Star som individer, såvel som deres aktiviteter. Publikum er i denne forstand beslutningsdygtige i forhold til, om kritikken vurderes som berettiget eller ej. Blandt situationens *constraints* spiller aktørernes status en rolle, da begge er veletablerede i YouTubes *beauty community*, hvor de nyder stor popularitet, hvis man alene skal vurdere ud fra deres millioner af abonnenter. Endelig udgør selve mediet en særlig faktor i forlængelse af de *affordances*, som mediet tilbyder. På den ene side har aktørerne nemlig ringe mulighed for at filtrere og monitorere den respons, positiv som negativ, som deres aktiviteter løbende medfører. På den anden side tilbyder mediet (social) kontrol, hvor aktørerne har mulighed for at plan- og tilrettelægge deres egen respons, som det er tilfældet her.

I forlængelse af den aktuelle retoriske situation kan Halford A. Ryans (1982) opmærksomhed på forholdet mellem anklage og forsvar støtte en nuancering i forståelsen af de aktuelle artefakter. Ryan benytter her en bred definition på begreberne anklage (*kategoria*) og forsvar (*apologia*), der her skal forstås som henholdsvis "a speech of accusation" og "a speech in defence" (Ryan 1982, 256). Et af perspektiverne, som Ryan diskuterer emnet ud fra, stammer fra Fischer (1970), som beskriver anklagerens motivation til at skabe et *image*, som den anklagede gennem apologien søger at korrigere: "The speaker is motivated to give birth to an image, the speech of accusation, because he perceives an exigence which he would seek to modify through accusatory discourse [...]. The image, affirmed by the accusation, then becomes for the apologist the exigence to which he would respond by seeking to modify that image through apologetic discourse" (ibid., 255).

I lyset af denne udlægning kan hadkommentarerne i bred forstand opfattes som en anklagende kritik, hvorfor Aina og Star apologetisk forsøger at imødegå denne *exigence* ved at modificere det billede (*image*), der risikerer at blive skabt gennem hadkommentarerne. Som et gennemgående element i

denne respons benytter Aina og Star som tidligere fremhævet blandt andet en bemærkelsesværdig tone samt et humoristisk præg, som jeg mener, tjener flere funktioner.

Ironi og invektiver

Det ville umiddelbart være nærliggende at betragte det humoristiske præg som ironi, selvom dette begreb kan være udfordrende at applicere, da det ofte bliver behandlet som et paraplybegreb (Muecke 1969, 14). Ifølge Muecke indgår der tre essentielle elementer i brugen af ironi, som dog ikke er gensidigt afhængige af hinanden: “a double-layered phenomenon”; “some kind of opposition between the two levels” og “an element of innocence” (ibid., 19-20). Jeg har tidligere berørt Stars selvfremsstilling, hvor man kan tale om brugen af ironi, når Star eksempelvis med sukkersød stemme svarer “Thanks, Baby” til kommentaren “I’ll pray for you trans faggot” (Star 2018, 11:08), eller når han svarer “Well, the thing is that I really enjoy my life, so I’m going to stay right here. But thanks for your concern and offer” til kommentaren “Peace of shit go kill yourself” (ibid., 4:54). Det hænger blandt andet sammen med elementet “innocence”: “[E]ither a victim is confidently unaware of the very possibility of there being an upper level or point of view that invalidates his own, or an ironist pretends not to be aware of it” (Muecke 1969, 20). I disse eksempler foregiver Star altså at læse et andet budskab ind i kommentarerne, som han så responderer høfligt på. Derudover gør begge aktører ofte brug af (overdreven) mimik og gestik, hvilket yderligere kan være med til at give indtryk af ironisk distancering (Giora og Attardo 2014, 398).

Hvor Stars praksis kan opfattes som simpel ironi, forholder det sig dog anderledes hos Aina, der mange steder ikke foregiver at tolke kommentarerne anderledes end deres umiddelbare mening. I stedet giver hun kontant svar på tiltale, hvilket hun da også lægger op til i introduktionen til videoen: “roasting stupid people every so often is selfcare regardless of what anyone thinks or says” (Aina 2018, introtekst). Ainas praksis kan ses som sarkasme, der er nært beslægtet med ironi, det overlapper ofte eller træder i stedet og kan karakteriseres som en mere aggressiv form for ironi, samtidig med at den aldrig er ufrivillig eller positiv (Giorna og Attardo 2014, 398). Hos Aina kommer det

eksempelvis til udtryk i en vrængende facon, hvor hun parodierer en kommentar og bruger udtryk som "What the hell are you talking about?" (Aina 2018, 2:05), selvom kommentaren ikke forekommer udfordrende at forstå.

En anden omstændighed ved Ainas responspraksis er brugen af øgenavne som "conehead" (ibid., 2:13), "egg" (ibid., 10:19) og "dusty Danielle" (ibid., 11:49). Denne adfærd kan beskrives i lyset af smæderetorik eller invektivet, der kan defineres som "ytringer der retter sig mod navngivne personer eller grupper med det formål at nedgøre dem. Formålet er ikke at komme i dialog med disse personer [...], men at destruere dem for synet af et publikum, der er den egentlige modtager" (Roer og Klujeff 2011, 1). Desuden uddybes det, at smæderetorikken har en række forskellige retoriske formål, herunder at "forstærke en kollektiv identitet i sympati med eller afstandstagen fra smæderetorikken" (ibid.).

Definitionen lægger sig op ad Steven S. Vrooman (2002), der behandler emnet inden for computermedieret kommunikation, hvor det performative invektiv bruges som en hovedterm, der dækker to specifikke undergenrer; *the rant* og '*the dozens*' (Vrooman 2002, 53-54). Betegnelserne har forskellig kulturhistorisk oprindelse. Hvor *the rant*, eller tiraden, har litterære rødder og er monologisk af natur, har '*the dozens*' sit ophav i afrikansk-amerikanske miljøer, hvor der er tale om en form for spil eller duel mellem to eller flere aktører, hvor man på skift fornærmer modstanderen (ibid., 55-56). Selvom der er tydelige forskelle mellem de to performative invektiver, herunder tematiske, har de begge en identitetsopbyggende funktion, hvor funktionen af *the rant* beskrives som "[the] need to maintain continual distance from society and the need to defend that isolated position by denigrating the society", mens '*the dozens*' beskrives som "a kind of high-context joking behavior which requires much of its audience and which in doing so helps cement community ties" (ibid., 55-57).

I de aktuelle artefakter er der hos aktørerne, særligt Aina, elementer af begge invektiver til stede. Mediets og videoernes format imiterer således en situation, som '*the dozens*' ville optræde i, hvor afsenderne af kommentarerne iscenesættes som modstanderne, der én efter én fremfører en grovkornet ytring, og hvor aktøren giver svar på tiltale som et invektivt *comeback*. Samtidig har aktørernes performance præg af *the rant*, i og med at de *de facto* udfolder en monolog, og bruger kommentarerne som afsæt til at fastsætte en personlig dagsorden med deres eget 'vlogosfæriske' *beauty community* som publikum.

Konstituerende humor

Den samlende funktion af humor kan ses i lyset af John C. Meyers (2000) teori om humor som et "tveægget sværd", som metaforisk beskriver, hvordan humor har både en opdelende og negerende funktion. Disse afleder ifølge Meyer fire nøglefunktioner, der finder nytte som retoriske greb i forskellige kommunikationssituationer: *identification*, *clarification*, *enforcement* og *differentiation* (Meyer 2000, 311).

Ifølge teorier inden for feltet (Berger 1993; Raskin 1985) kan humoren opstå som følge af tre omstændigheder: *relief*, *incongruity* og *superiority*. Hvor førstnævnte er karakteriseret ved, at folk oplever humor som følge af stressreduktion i en given situation, tager teorien om inkongruens udgangspunkt i den betragtning, at det er det i en situation, som er uventet, overraskende eller mærkværdigt på en ikke-truende facon, der afstedkommer humoren. Endelig beskriver overlegenhedsteorien en kollektiv følelse af overlegenhed over en anden gruppe, hvor humoren eller latteren, har en disciplinerende effekt på gruppen, der udpeges som underlegen gennem eksempelvis latterliggørelse. Herigennem bevares en social orden, samtidig med at medlemmerne af den overlegne gruppe oplever et styrket fællesskab (Meyer 200, 311-314).

En pointe hos Meyer er, at alle tre teorier kan benyttes til at belyse det humoristiske aspekt i en given situation eller ytring, hvorfor de ikke skal betragtes som klart afgrænsede teorier (ibid., 315). Som det indledningsvist blev pointeret, har videoerne et humoristisk præg, som ikke umiddelbart er forventeligt med deres overskrifter, som lover "hate comments". Oplevelsen kan på den måde ses både i lyset af lettelsesteorien og inkongruensteorien, hvor førstnævnte viser sig gennem aktørernes ironiske og sarkastiske håndtering af kommentarerne, særligt i Stars tilfælde, forstået på den måde, at aktørerne håndterer kommentarerne, også de særligt grove af slagsen, med en særlig letsindighed, der dermed potentielt kan have en effekt på publikum. I den forbindelse er især Stars ageren interessant, da han som nævnt flere gange sukker og stønner tilfredsstillende og overdrevent, når han benytter kosmetikprodukter som et actionmæssigt greb efter at have læst en kommentar op, ligesom han slutter videoen af med at ryge en joint, der giver performancen et

næsten katarsisk præg som et symbol på en efter-sex-cigarett. Heri ligger også muligheden for at betragte humorfunktionen gennem inkongruensteorien, eftersom kommunikationssituationerne kan betragtes som et forventningsbrud, da aktørerne responderer markant anderledes på de grove kommentarer, end hvad man muligvis kunne forvente. Vælger man endelig at betragte artefakterne gennem overlegenhedsteorien vil det være med fokus på den fællesskabsstyrkende funktion, som Meyer fremhæver med afsæt i Duncan (1982): "Laughing at faulty behavior can also reinforce unity among group members, as a feeling of superiority over those being ridiculed can coexist with a feeling of belonging" (Meyer 2000, 315). Teorien kan dermed vise sig relevant, hvis man betragter Aina og Star som spydspidser inden for hver deres *beauty community* med deres abonnenter som medlemmer, hvor afsenderne af kommentarerne bliver udstillet og latterliggjort til potentiel moro for publikum, hvorved der også er lighedstræk med Roers og Klujeffs definition på smæderetorik.

De fire nøglefunktioner i humorteori, som Meyer beskæftiger sig med, falder langs et kontinuum fra *identification* til *differentiation*, hvor *identification* beskrives som en funktion til at styrke samhørigheden med publikum og styrke retors troværdighed (Meyer 2000, 318). De to mellemliggende funktioner, *clarification* og *enforcement*, er begreber for, hvordan retor kan benytte humor til at gøre visse synspunkter memorable gennem fraser og anekdoter, der dermed gør sagen lettere at forstå og huske for publikum (ibid., 319), samt muligheden for at forstærke særlige normer ved at udøve kritik, samtidig med at retor bevarer samhørigheden med publikum (ibid., 320). Endelig er *differentiation* funktionen, der tjener til at differentiere eller fremmedgøre en modstandergruppe over for ens egen som en 'os mod dem'-effekt. Det antagonistiske præg fremhæver Meyer da også ved at omtale den som "[the] harshest function of humor in rhetoric, as often no quarter is given to the opposing group" (ibid., 321-322).

Betragter man funktionerne ud fra de aktuelle artefakter, kan der være tale om en funktionstreenighed mellem *identification*, *enforcement* og *differentiation*, da pointen om overlap også gør sig gældende her. Der kan derfor være tale om, at *identification* og *enforcement* er udfaldet af Aina og Stars ageren, hvor samhørigheden mellem retor og publikum styrkes, når parterne mødes i opbakning til visse perspektiver og normer inden for hvert deres fællesskab. Hos Aina kan det ses som det legitime i at kritisere en praksis, der negligerer sorte kvinder i

kosmetikindustrien, mens det i Stars tilfælde kan omhandle en hyldest til udfordringen af kønsnormative strukturer. Samtidig kan funktionen *differentiation* opstå, når begge aktører latterliggør og distancerer sig fra de udvalgte kommentarer og deres afsendere med deres abonnenter som publikum, uden at der gives plads til større nuancering eller forsøg på at forstå kritikken, hvorved kritikerne altså afskæres fra det sociale fællesskab af Meyers tveæggede sværd.

Kollaps af kontekst

Phillips og Milner (2017) har også inkongruent humor for øje, men inden for rammen af det "ambivalente internet", hvor deres fokus er på humorens socialt konstituerende karakteristika på tværs af mediering (Phillips og Milner 2017, 96). Deres fokus kan således bidrage til en nuancering af humoren i den digitale kontekst, som blandt andre mine artefakter optræder i. De konstituerende karakteristika beskrives af forfatterne ud fra elementerne *fetishism*, *generativity* og *magnetism*, hvor især 'fetichismen' bruges til at forklare den proces, hvor en begivenhed eller en ytrings følelsesmæssige, politiske eller kulturelle kontekst sløres, hvilket tillader de involverede parter at kunne fokusere entydigt på de underholdende detaljer (ibid., 98). Det 'generative' og 'magnetiske' element er derimod nærmest dualistisk ifølge forfatterne:

[the constitutive humor] is *generative* because it weaves an influx of new experiences [and] references [...] into a collective *us*. One that, in turn, recontextualizes additional content, engenders subsequent laughter, and contributes to an even deeper sense of collective identity. And it is magnetic because these emerging worlds attract attention *from within the group* [...] as well as *externally to the group*. [...] On the flip side, those who are not invited into the inner circle are cast as *them*. (ibid., 99, originale kursiveringer)

I relation til de aktuelle artefakter og aktører kan forfatternes udlægning af humorens konstitutive elementer i den digitale kontekst ses i forlængelse af inkongruens, fordi ASMR-formen approprieres og remedieres i en ny kontekst. Formen kan samtidig tjene som et redskab for aktørerne, Aina og Star, til en særlig selvfremstilling, hvor de kan udstille og distancere sig fra kommen-

tarerne og deres afsendere, og dermed skabe et stærkere bånd til deres *beauty community*. Denne approprierede form kan således tænkes at vække opmærksomhed og tiltrække nye medlemmer i form af abonnenter. Samtidig kan der dog være en gruppe der (modvilligt) føler sig ekskluderet, hvis ikke man forstår rekontekstualiseringens oprindelige rødder, eller hvis ikke man kan spejle sig i de normative værdier, der kommer til udtryk hos aktørerne.

Phillips og Milner omtaler et "kollaps af kontekst", når tekster i bred forstand sendes ud, da de dermed er ude af kontrol: "[T]hings that were originally private, or at least semi-private, can easily be swept up into public discourse, where countless new observers may be pulled in [...] hopelessly unmoored from their original context, intended audience, and intended meaning" (ibid., 121). Ifølge Emma Barratt (et al. 2017) benyttes og produceres ASMR i særlige ASMR-*communities*, hvor medlemmer kalder sig *ASMRtists* (Barratt et al. 2017, 3), og hvor producenterne gør sig umage med produktionen til fordel for modtagerne, der blandt andet benytter formen som redskab til at håndtere psykiske udfordringer som stress og angst (Barratt og Davis 2015, 15). Det kan forekomme nærliggende at beskrive Aina og Stars brug af ASMR i lyset af et begreb som *strategisk tvetydighed* (Ceccarelli 1998), hvor afsender appellerer til to forskellige publikummer, der begge værdsætter teksten, men af forskellige årsager (ibid., 397). Dog mener jeg ikke, at det er tilfældet her, da jeg ikke ser (dedikerede) *ASMRtister* sætte tilstrækkelig kvalitetsmæssig pris på Aina og Stars ASMR-produkter. Ved at Aina og Star approprierer et fænomen som ASMR, kan der i stedet være tale om en særlig retorisk strategi, der muliggør eller faciliterer en respons på hadkommentarerne.

Respons får form

At håndtere hadefulde ytringer kan potentielt være en udfordrende retorisk situation, da kommentarenes indhold kan påvirke både aktørerne såvel som publikum følelsesmæssigt negativt. Gennem en appropriation af ASMR's karakteristika, mener jeg, at aktørerne dog formår at skærme sig mod hadkommentarerne gennem en personadannelse og særlig selv fremstilling, der muliggør en distancering, hvor de både taler med en 'anden' stemme, det vil sige deres hvisken, og samtidigt gør brug af rekvisitter. På den måde kan det

give et indtryk af, at aktørerne 'indtager scenen' og tillader sig en langt mere performativ respons på hadkommentarerne, der blandt andet indebærer humoristiske, invektive og actionmæssige greb. Det er således blot Ainas og Stars personakonstruktioner, der i situationen bliver genstand for hadkommentarerne, mens menneskene bag 'maskerne' kan distancere sig fra dem med ASMR-formen som retorisk strategi.

Den approprierede og rekontekstualiserede form kan afstedkomme indtrykket af inkongruens mellem form og indhold, der kan virke appellerende i relation til de tidligere nævnte humorfunktioner og derigennem medføre en fællesskabsstyrkelse. Endelig foreligger der en mulighed for, at der kan være tale om personspecifikke forskelle i forhold til aktørernes bagvedliggende formål, hvor Aina, som tidligere fremhævet, for eksempel får etableret sig som talerør for andre sorte kvinder. På den måde er det muligt, at formen, såvel som de meget forskelligartede kommentarer, bruges som en strategi til at sætte dagsordenen med udgangspunkt i netop de emner, der omdømmemæssigt har mest værdi for hende; nemlig en kritik af kosmetikindustriens påståede negligering af sorte kvinder, hvor Aina får mulighed for atter at cementere sig som "the most vocal and the most visible" (Aina 2018, 14:24). Hos Star derimod kan der være tale om en mere simpel agenda, der omhandler selvpromovering og fastholdelsen af et omdømme som en særligt kontroversiel og "extra" skønhedsguru, der demonstrerer et nyt niveau af excentricitet.

Web 2.0 – responsstrategiernes skatkiste

Gennem min analyse af artefakterne har jeg argumenteret for, at aktørerne, Aina og Star, approprierer ASMR i en ny kontekst til at understøtte en personlig performance og personadannelse, der blandt andet omfatter humoristiske, ironiske og invektive greb. Den retoriske situation kalder på en respons på hadkommentarerne, der potentielt kan påvirke aktørerne negativt, både omdømme- og følelsesmæssigt. Her muliggør personadannelsen, faciliteret af ASMR-formen, en responsstrategi, der tjener to retoriske funktioner: Aktørerne kan på den ene side distancere sig fra hadkommentarerne gennem en performance, hvor det er situationens persona, der er genstand for kommentarerne, og altså ikke mennesket bag den stilerede maske. På den anden side

kan formen og kommentarerne strategisk benyttes som led i en personlig og kommerciel egeninteresse i kraft af sit inkongruente og humoristiske præg. Her appelleres der således til publikum gennem en fællesskabsstærkende funktion, hvor de trofaste medlemmer af det vlogosfæriske *beauty community* får mulighed for at bevidne, hvordan deres skønhedsguruer giver hadkommentarernes ophavsmænd- og kvinder svar på tiltale, og hermed får videoerne karakter af let underholdning snarere end tung alvor.

I den digitale tidsalder fungerer *Web 2.0* som en rig kilde til studier af hadtale og respons i et væld af afskygninger. Her udgør hviskende skønhedsguruer blot en brøkdel af det 'ambivalente internet', der muliggør nye studier af genrer, former og funktioner, hvor kollaps af kontekst og brud på forventninger forekommer at være reglen snarere end undtagelsen. Opgaven synes særligt oplagt for retoriske kritikere, og denne artikel kan forhåbentligt tilbyde et incitament til at tildele ikke alene de hadefulde ytringer, men også selve responsstrategierne større opmærksomhed.

Referencer

- Aina, Jackie. 2018. "Reacting to HATE COMMENTS ASMR". YouTube-video, 16:30:00. Offentliggjort 17. april 2018. Tilgået 17. februar 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=sNYfM0z2AMA>
- Barratt, Emma L. og Nick J. Davis. 2015. "Autonomous sensory meridian response (ASMR): A flow-like mental state". *PeerJ* 3 (e851): 1-17. <https://doi.org/10.7717/peerj.851>
- Barratt, Emma L., Charles Spence og Nick J. Davies. 2017. "Sensory determinants of the autonomous sensory meridian response (ASMR): understanding the triggers". *PeerJ* 5 (e3846): 1-13. <https://doi.org/10.7717/peerj.3846>
- Bitzer, Lloyd F. 1968. "The Rhetorical Situation". *Philosophy & Rhetoric* 1: 1-14.

- Carter, Bryan W. 2013. "The Social Web". I *Digital Humanities. Current Perspective, Practices, and Research*, red. af Bryan W. Carter. Bingley: Emerald Publishing Ltd.
- Ceccarelli, Leah. 1998. "Polysemy: Multiple Meanings in Rhetorical Criticism". *Quarterly Journal of Speech* 84 (November 1998): 395-415.
- Cherry, Roger D. 1988. "Ethos Versus Persona: Self-Representation in Written Discourse". *Written Communication* 5 (3): 250-276.
- Giora, Rachel og Salvatore Attardo. 2014. "Irony". I *Encyclopedia of Humor Studies*, red. af Salvatore I. Attardo: 397-402. Los Angeles: SAGE Publications.
- Hoff-Clausen, Elisabeth. 2008. *Online ethos. Webretorik i politiske kampagner, blogs og wikis*. Frederiksberg C: Samfundslitteratur.
- Jung, Helin. 2017. "Meet the Real Jeffree Star: 'I'm in a Different Place. I'm Growing Up.'" *Cosmpolitan*. Tilgået 29. august 2019.
<https://www.cosmopolitan.com/style-beauty/a10159975/jeffree-star-beauty/>
- Jørgensen, Charlotte og Villadsen, Lisa S. 2009. "Kommunikationssituationen". I *Retorik. Teori og praksis*: 85-97. Samfundslitteratur.
- Klausen, Helle B. og Iben Have. 2019. "Today let's gently brush your ears". *MedieKultur* 66: 37-54.
- Lawrence, Shammara. 2018. "Jackie Aina Opens Up About Finding Her Voice in YouTube's Beauty Community". *Allure*. Tilgået 29. august 2019.
<https://www.allure.com/story/jackie-aina-interview-diversity-and-inclusivity-in-youtube-beauty-community>
- Meyer, John C. 2000. "Humor as a Double-Edged Sword: Four Functions of Humor in Communication". *Communication Theory*, August 2000: 310-331.
- Muecke, D. C. 1969. *The Compass of Irony*. London: Methuen & Co Ltd.
- Phillips, Whitney og Ryan M. Milner. 2017. *The Ambivalent Internet: Mischief, Oddity, and Antagonism Online*. Cambridge: Polity Press.

- Roer, Hanne og Marie L. Klujeff. 2011. "Introduktion". *Rhetorica Scandinavica* 57: 1-13.
- Ryan, Halford R. 1982. "Kategoria and Apologia: On Their Rhetorical Criticism as a Speech Set". *Quarterly Journal of Speech* 68: 254-261.
- Star, Jeffree. 2018. "READING BRUTAL HATE COMMENTS IN ASMR". YouTube-video, 18:09:00. Offentliggjort 2. maj 2018. Tilgået 17. februar 2020.
<https://www.youtube.com/watch?v=B96h4SJpH7Q&t=268s>
- Vrooman, Steven S. 2002. "The art of invective. Performing identity in cyberspace". *New Media & Society* 4 (1): 51-70.
- Zuleta, Lumi, Rasmus Burkal og Tine B. Thomsen. 2017. *Hadefulde ytringer i den offentlige online debat*. København: Institut for Menneskerettigheder. Tilgået 27. februar 2020:
https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/udgivelser/ligebehandling_2017/rapport_hadefulde_ytringer_online_2017.pdf